

свідцтво про здачу відповідного кваліфікаційно-атестаційного іспиту. Досвіду та вміння чітко та швидко переводити текст, а також від особистих якостей перекладача.

Отже, на законодавчому рівні потрібно виробити більш чіткі критерії стосовно документів, якими підтверджуються спеціальні лінгвістичні знання перекладача у цивільному судочинстві, саме така невизначеність спонукає нас до нових досліджень даного питання.

Список використаних джерел

1. Ухвала Краснопілляського районного суду Сумської області від 11 вересня 2018 року № 578/944/14. *Єдиний державний реєстр судових рішень*: веб-сайт. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/76433933>.

Клименченко Світлана Дмитрівна,
доцент кафедри правничої лінгвістики
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат філологічних наук, доцент

РОЛЬ МОРФОЛОГІЧНИХ МОВНИХ НОРМ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВИХ НАВИЧОК ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Безперечно, оздоровлення мовної ситуації в Україні в цілому і в діяльності органів правопорядку зокрема треба починати з молодіжного середовища (у нашому випадку це здобувачі вищої освіти Національної академії внутрішніх справ), оскільки правильно сформовані мовленнєві навички є важливим показником загальнокультурних основ розвитку особистості, інтелектуального рівня носія мови.

Навчання курсу української мови за професійним спрямуванням як комунікативно орієнтованого, на нашу думку, має спиратися на глибокий аналіз особливостей юридичного підстилю офіційно-ділового стилю, відпрацювання стандартних формул мови правника, подолання мовної інтерференції, яка, на жаль, формує той мовний покруч, той українсько-російський суржик, який був породжений тривалим співіснуванням у нерівному статусі цих двох мов у межах однієї країни. Саме з цією метою, спираючись на гіпотезу мовного детермінізму Сепіра-Уорфа, основна ідея якої полягає в тому, що мови структурують реальний світ, звернемося до контрастивної, або зіставної, лінгвістики, де об'єктом аналізу можуть бути будь-які мовні явища, що відповідають завданням прикладного характеру. У нашому випадку це будуть граматичні засоби фахового мовлення.

Грамматика як розділ мовознавства складається з двох рівноправних підрозділів: морфології і синтаксису. Предметом нашого розгляду будуть морфологічні мовні норми як такі, що передбачають правильний вибір граматичної форми певної частини мови відповідно до системи її словозміни. Наше невелике дослідження спрямоване на порівняння деяких особливостей граматичної будови української та російської мов і

виявлення на цій основі специфічних рис українських морфологічних норм з тим, щоб удосконалити подальший процес їх засвоєння і передбачити всі труднощі і можливі помилки на цьому шляху.

Так, вивчаючи морфологічні норми деяких іменних частин мови і дієслова, слід звернути увагу на такі особливості української мови у порівнянні з російською:

– при розгляді теми «Рід іменників» слід ознайомити курсантів із якомога більшою кількістю іменників, рід яких у двох мовах не збігається (у цьому випадку варто запропонувати переклад як засіб контролю рівня сформованості мовленнєвих умінь і навичок – **переконлива теза, конституційна криза, серцевий біль, високий ступінь відповідальності, нерозбірливий підпис**);

– вивчення системи відмінювання передбачає відпрацювання вміння утворювати форми кличного відмінка, які є обов'язковими до вживання у службових листах і під час професійного спілкування (**пане ректоре, командире, начальнику, здобувачу вищої освіти, Маріє Іванівно, хлопче, Сергію Петровичу, Тарасе, Оксано**);

– особливої уваги потребує родовий відмінок іменників чоловічого роду 2 відміни, де можливі два закінчення залежно від групи іменника (**лейтенанта, радіуса, автомобіля, але конфлікту, штабу, кисню**), деякі іменники можуть мати обидва варіанти закінчень, але від цього залежатиме їхнє лексичне значення: **акта як документа (нормативно-правового акта), акту як дії (акту агресії)**;

– також від російської відрізняє, але єднає з багатьма слов'янськими мовами наявність у давальному відмінку двох паралельних закінчень: **командиру – командирові, добродію – добродієві, викладачу – викладачеві**;

– відпрацювання норм утворення ступенів порівняння прикметників передбачає утворення таких форм: **тяжкий злочин, тяжчий, більш/менш тяжкий, найтяжчий, щонайтяжчий, як найтяжчий, найбільш / найменш / що найбільш / як найбільш тяжкий**; здобувачі вищої освіти повинні засвоїти, що форма **самий тяжкий** є калькою з російської мови і в українській мові не вживана;

– при розгляді морфологічних ознак числівника варто навчити курсантів правильно визначати час, використовуючи для позначення годин лише порядкові числівники, а також пояснити систему узгодження числівників з певними прийменниками: **чверть на десяту, за п'ять перша, зустрінемося о другій, призначаю зустріч на п'яту**; специфікою української мови у порівнянні із російською є узгодження числівників два, три, чотири з іменниками: **два прокурори (а не прокурора), чотири літаки (а не літака)**;

– що стосується відмінювання числівників, то перш за все впадає в око два специфічних правила, характерних лише для української мови: це, по-перше, наявність чергування голосних у відмінкових формах числівників **шість (шість – шести – шістьма), сім (сім – семи – сьома), вісім (вісім – восьми – вісьма)** і, по-друге,

зміна тільки другої частини у числівниках на – десят: **п'ятдесят – п'ятдесяти – п'ятдесятьма**;

– дуже важливою темою для досягнення досконалості юридичного тексту є специфіка вживання активних дієприкметників теперішнього часу в українській мові: будучи активно вживаними в російській мові, вони практично не вживані в українській (хіба що за винятком **виконуючий, працюючий, зростаючий, мобілізуючий**); існують певні способи заміни цієї граматичної форми: **слідчий-початківець** (а не початкуючий слідчий); **охочі поїхати** (а не бажаючі поїхати); **захисник** (а не захищаючий); **той, хто розслідує** (а не розслідуючий);

– говорячи про зворотні дієслова, варто було б запропонувати курсантам пояснити, чому неправильними є форми «я вибачаюсь» або «мова йдеться»;

– більш розгалуженою в українській мові є система словозміни дієслова: так, дієслова майбутнього часу недоконаного виду мають не одну форму, як в російській мові, а дві (**я буду працювати і я працюватиму**), наказовий спосіб спирається не на дві форми (2 особи однини і 2 особи множини), а на три (2 особа однини, 1 і 2 особа множини) – **роби, робіть, робімо; ходи, ходіть, ходімо; ріж, ріжте, ріжмо; повір, повірте, повірмо**.

На нашу думку, відпрацювання морфологічних норм у фаховому мовленні найкраще здійснювати на аналізі юридичних текстів, під час виконання спеціальних вправ і творчих завдань, а також шляхом створення найтипівіших ситуацій професійного спілкування. Саме такий підхід до викладання курсу української мови за професійним спрямуванням забезпечить стійке володіння морфологічними нормами фахового мовлення, що у свою чергу забезпечить ефективну правозастосовну і правотлумачну діяльність майбутніх працівників органів правопорядку.

Кость Світлана Петрівна,

доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОЇ ЗАМІТКИ НА ТЕМУ ПРАВА

Замітка служить універсальним жанром для оперативного повідомлення про правову подію, яка відбулася у навколишньому світі.

До характерних жанрових особливостей замітки належать: оперативність, подієвість, актуальність, достовірність і конкретність. Найбільш поширеними на тему права в українських газетах є